

tu laikoma nutrūkusia): 1) analizuojami keli skirtingi vieno pateikėjo užrašyti to paties užkalbėjimo tekstai bei tas pats užkalbėjimas, pasakytas užkalbėtojo ir jo mokinio; taip tiriamas varijavimas užkalbėjimų perdavimo ir funkcionavimo procese; 2) nagrinėjamas kelių užkalbėtojų individualus repertuaras, atkreipiant dėmesį į individualumo ir tradicijos sąveiką. Tokie užkalbėjimų analizės aspektai yra svarbūs ne tik folkloro funkcionavimo proceso tyrimams; nustačius užkalbėjimų tekstų kaitos dėsnius, kitaip galima vertinti ir variantų

susidarymą bei spręsti metodologines problemas, susijusias su užkalbėjimų tipo, jungiančio variantų grupe, definicija ir tipų ribomis. Tad skyriaus pavadinimas „Varijavimo tyrimų link“, kuriuo ir baigiama knyga, atspindi J. Roperio teorinių tyrimų kryptį, kuri, atrodo, yra labai perspektyvi, ypač turint galvoje, jog autorius pats kuria anglų užkalbėjimų tipologiją. Kiek teoriniai folkloristikos tyrimai gali pagilinti tipologinę analizę, tikėkimės, pamatysime kituose J. Roperio darbuose.

Daiva Vaitkevičienė

Ką mums seka vaiko sukurta pasaka?

Nijolės Bražienės knygelė „Ką seka vaiko pasaka“¹ yra metodinė priemonė, kurioje, remiantis nemenka autorės patirtimi, gvildinami pradinė klasių moksleivių sukurtų pasakų atpažinimo ir vertinimo kriterijai, pateikiama išvalgų apie tokių pasakų tekstuose atsispindinčias vaikų gyvenimo problemas. Nors ji skirta pradinė klasių mokytojams, dienos centrų darbuotojams, edukologijos specialybės studentams, bet gali būti įdomi ir folkloristams, nes mokinių kūrinėliai gretinami ir su liaudies pasakomis, ieškoma formos, turinio, poetikos panašumų ir skirtumų.

Matyti, jog pasakų pritaikymas edukacijoje jau ne vienus metus yra svarbi N. Bražienės tyrimų sritis. Tai rodo šiai problematikai skirta jos disertacija², kurios dalies pagrindu ir parengta ši knygutė, taip pat mokslinėse konferencijose skaitytų pranešimų bei pedagogams skirtose periodikoje spausdintų straipsnių gausa. Pagrindinės autorės publikacijos pasakų tema įtrauktos į aptariamos metodinės priemonės literatūros sąrašą bei jo priedą (p. 56–59). Knygutėje aiškiai nepasakyta, tačiau manyčiau, jog vaikų sukurtų

pasakų tekstai kryptingai kaupiti ne vienus metus įvairiose šalies bendrojo lavinimo mokyklose. Taigi nedidelės apimties metodinėje priemonėje N. Bražienės daromos išvados iš tiesų apibendrina nemenką vaikų sukurtų pasakojimų masyvą.

Ši knygelė – tai apskritai vertingas, nors ir skausmingas, liudijimas apie nūdienos vaikų šeimoje patiriamus nemalonius išgyvenimus ir suaugusiųjų nesugebėjimą ar nenorą suprasti mūsų mažuosius. Todėl humanistiniais ugdymo principais paremtos N. Bražienės pastangos skatinti pedagogus atsigręžti į emocinį ir socialinį diskomfortą patiriančius vaikus bei rekomendacijos, kaip subtiliai padėti vaikui atgauti pasitikėjimą savimi, turi būti vertos didžiausios pagarbos. Turint omenyje, jog labai daug patikrintos gyvenimo išminties apie žmonių tarpusavio santykius yra sukaupta folkloro lobyne, suprantamas tampa ir autorės noras gręžtis į pasakų pasaulį, raginimas pasitelkti kūrybišką pažintį su tautosakinės fantazijos ir stebuklo magija formuojant harmoningą vaiko asmenybę.

Trumpai pristatant šią knygelę ir neabejojant autorės intencijų svarba, drauge norėtusi pasidalyti iškilusiomis abejonėmis dėl kai kurių čia pateiktų metodologinių prielaidų, dėstomų idėjų, siūlomų principų. Nedrąsu vertinti kitai, menkiau pažįstamai socialinių mokslų sričiai priklausanti veika-

¹ Nijolė Bražienė. *Ką seka vaiko pasaka*: Metodinė priemonė, Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2006. – 59 p.

² Nijolė Bražienė. *Pradinių klasių mokinių kūrybingumo ugdymas pasakomis*: Daktaro disertacija, Šiaulių universitetas, Šiauliai, 2004.

lą. Vis dėlto tai, kad knygelėje apeliuojama į tradicinę sakinę tautosaką, tarsi suteikia tam tikrų teisių prašnekti iš savosios – folkloristikos – varpinės.

Pirmajame metodinės priemonės skyriuje formuluojami pradinukų sukurtų pasakų identifikavimo ir vertinimo kriterijai, aptariami vaikų taikomi siužeto konstravimo ir veiksmo plėtotės principai. Atkreiptinas dėmesys, jog vaikų sukurtų pasakų teorinės analizės gairės brėžiamos daugiausia gretinant su tautosakine pasaka, jai būdingais struktūros, turinio, poetikos ypatumais. Apibendrinama užsienio autorių tyrinėjimus N. Bražienė konstatuoja, jog pradinių klasių moksleivio sukurtą pasaką turėtų sudaryti šešios pagrindinės stebuklinės pasakos sandarą primenančios struktūrinės dalys: pradinė situacija; kenkimas arba trūkumo suvokimas; pagrindinio personažo apsisprendimas; pagrindinio personažo veikla siekiant tikslo; akcijos baigtis; sugrįžimas. Tačiau ne visi vaikai geba konstruktyviai išspręsti jų kuriamos pasakos konfliktą. Jaunesnių ir ypač ikimokyklinio amžiaus vaikų kurtos pasakos neretai pasižymi pasipriešinimo nebuvimu, kai viena jėga nugalai kitą, pastarajai nepamėginus priešintis, arba nesėkminga reakcija, kai konfliktas nesprendžiamas – herojus tiesiog pabėga arba kenkėjas nemotyvuotai tampa jam palankus. Vyresni pradinukai linkę „apdovanoti“ herojų greita sėkme, kai pavojus yra įveikiamas, o stoka panaikinama, dažnai – padedant pagalbininkams. Rečiausiai sukuriama sėkmingą transformaciją vaizduojančios pasakos, kai teigiama įvykių baigtį lemia asmeninės herojaus pastangos, pavyzdžiui, princas grįžta įveikęs pabaisą, veda karalaitę ir valdo karalystę. Beje, šie kūrinėliai yra labiausiai panašūs į stebuklines pasakas. Vaikų sukurtus tekstus prie liaudies pasakos artina ir tokie turinio dalykai, kaip tradicinės pradžios bei pabaigos formulės („seniai seniai“, „gyveno ilgai ir laimingai“), pasakų pasaulio personažai, vartojamas būtais laikas. Vaikų kurtų pasakų analizė atskleidžia dėsningumą, kurie galėtų sudominti ir lyčių studijoms neabejingus tyrinėtojus. Antai pastebėta, kad berniukų sukurti siužetai

yra primityvesni, jie dažniau negu mergaitės vaizduoja smurtą, vertina jėgos panaudojimą, jų pasakose herojus nugalė niekšą ir klaidingą kenkėją, o mergaitės kuria sudėtingesnę pasakojimą, jo personažai yra linkę kliautis bendradarbiavimu.

Gaila, jog leidinyje, kitaip nei disertacijoje, N. Bražienė, mėgindama paaiškinti, kodėl daugelio pradinukų kurti tekstai yra gana skurdūs ir atitinka minimaliausius kūrybiškumo kriterijus, apsiribojo tik bendro pobūdžio prielaidomis. Liko nepaminėtas vienas esmingas dalykas – autorės išvada, kad iš vaikų sukurtų pasakų matyti, jog pradinių klasių moksleiviai nėra gerai susipažinę su liaudies pasakų pasauliu, neišsidėmėję, kuo tautosakinė pasaka savita, kokie svarbiausi jos bruožai, todėl ir daugumos vaikų kurti tekstai artimesni ne pasakoms, o „pasakojimams iš patirties“, tik sukurti ne pirmuoju, bet trečiuoju asmeniu. Todėl N. Bražienė konstatuoja, jog mokykloje yra „būtinai nesudėtingas, bet nuoseklus teorinių žinių apie tautosakinės pasakos struktūrą pateikimas pradinių klasių mokiniams“³. Taigi galima daryti prielaidą, kad mokyklose per mažą dėmesio skiriama *teksto suvokimo* – pasakų analizės skaitant, klausant ir atsakant į klausimus – metodui.

Tačiau N. Bražienė kritiškai vertina iki šiol pradžios mokykloje vyraujančius darbo su pasakomis modelius, kai, aptariant bendruosius ir specifinius atskirų žanrų pasakų ypatumus, paprastai ir taikomas minėtasis *teksto suvokimo* principas. Šitaip mokiniai aiškinasi pasakos siužeto eigą (kas ir koku nuoseklumu įvyko, kaip visa baigėsi), personažų temą (kas veikia pasakoje, kas kenkia ir padeda pagrindiniam herojui, kokio atpildo už tai susilaukiama), pasakos fantastiką (kuo ypatingi personažai ir situacijos), šiek tiek aptaria meninius vaizdus bei įvertina (kodėl patiko / nepatiko) pačią pasaką. Remiantis šiuolaikine ugdymo samprata, pasak autorės, derėtų daugiau dėmesio skirti besikeičiančiame dabarties pasaulyje būtinų gebėjimų ugdymui ir skatinti pradinukus analizuojant pasakas „lanksčiai, sklandžiai,

³ Ten pat, p. 62.

originaliai mąstyti, vaizduotės, intuícijos, empatijos pagrindu spręsti pasakiškas / gyvenimiškas problemas, t. y. ugdytis kūrybingumo, komunikavimo, socialumo, pažinimo kompetencijas skaitomais ir interpretuojamais, *kuriama*is / *perkuriamais* / *prikuriamais* (išskirta mano – R. R.) pasakų tekstais“ (p. 5). Šioje knygelėje daugiausia dėmesio ir skiriama rekomendacijoms, kaip pradinių klasių mokinių edukacijoje taikyti *didaktinį teksto kūrimo* metodą, kai skatinama kurti savą ir savitą pasaką.

Pagal vaikų kūrybiškumo laipsnį N. Bražienė skiria tris tekstų kūrimo modelius: *reproduktyvųjį*, kai gebama tik pažodžiui atkartoti girdėtą ar skaitytą pasaką, nepriedant nieko sava; *produktyvųjį*, kai kuriant pagal skaitytą, girdėtą ar matytą pasaką pateikiama kai kurių savų papildymų, ir *kūrybiškąjį*, kai gebama sukurti originalų pasakos siužetą (p. 8). Vertingiausiu modeliu laikomas kūrybiškasis ir tie vaikų kūrinių, kuriuose labiausiai išryškėja kūrybinės vaizduotės individualumas ir autentiškumas, savitumas ir originalumas. Vaikų kurtos pasakos, kurios yra artimiausios girdėtam ar skaitytam liaudies pasakos tekstui, laikomos mažiausiai vertingomis. Pasitelktų užsienio autorių darbuose (T. Zelenkovos, T. Zinkevič-Jevstignejevos ir E. Tichonovos), kuriuose pateikiamos vaikų sukurtų pasakų vertinimo metodikos, didesnis prasminis krūvis taip pat teikiamas tiems vaiko kurto teksto elementams, kurie kartojasi rečiau, yra neįprasti; o liaudies pasakoms būdingų epizodų (pvz., kurio nors šeimos nario išėjimas iš namų, bėdos ar trūkumo likvidavimas) dažnas pasikartojimas tokiuose pasakojimuose yra laikomas standartiniu ir neinformatyviu, todėl nedidelio prasminio krūvio.

Tokiais vertinimo kriterijais vadovaujasi ir N. Bražienė. Šiuo atveju išvelgtume tam tikro metodologinio nenuoseklumo. Kaip minėjome, teorines nuostatas autorė formuluoja remdamasi liaudies ir vaikų kurtų pasakų lyginimu. Ar nėra prieštaravimo, kai tautosakinė pasaka ir vaiko kurta pasaka yra priskiriamos to paties pobūdžio kūrybai, tačiau vaiko sukurtas pasakojimas vertinamas,

mūsų įsitikinimu, pagal autorinei kūrybai keliamus savitumo reikalavimus? Gal vis dėlto tai skirtingų kūrybos sričių rezultatai ir reikėtų ieškoti kitokio pamato vaiko kurta pasakai suprasti ir jos vertei nustatyti?

Manytume, jog būtų pravartu prisiminti svarbesnius tautosakos bruožus. Vertinant tautosakos kūrinių netaikytinas originalumo, kaip meninės kūrinio vertės mato, kriterijus, nes tautosakos atlikėjai „nesiekė, kad kiekvienas kūrinys būtų unikalus. Tautosaka – pasikartojimų menas, kurio kitiškumą, lyginant su individualumo siekiančia autorine kūryba, lėmė kūrėjo specifika“⁴. Tai folkloro anonimiškumas, kolektyviškumas, tradiciškumas, žanrų kanoniškumas, variantiškumas. Tuo tarpu vaiko sukurta pasaka laikytina vienetiniu autoriniu kūriniu, tai individualios kūrybos rezultatas, dažnai pasižymintis savitomis originaliomis interpretacijomis. N. Bražienės vartojamas terminas *vaiko sukurta pasaka* taip pat nurodo į kūrybą. Liaudies dainininką ar pasakų sekkėją įprasta vadinti pateikėju, šitaip pabrėžiant kitokį santykį su atliekamu kūriniu. Pažymėtina ir tai, jog pakito pats pasakotojo ir auditorijos pobūdis. Paprastai kaime pasakas sekdamo vyresni žmonės, o vaikai būdavo klausytojai ir savaime, specialiai nemokomi įsimindavo girdėtus siužetus. Nūdien vaikų pažintis su pasakomis priklauso, sakytume, „sąmoningai reguliuojamos veiklos sričiai“⁵, kai mokykloje aiškinami teoriniai dalykai apie pasakų sandarą, turinį, poetikos priemones, o tautosakos kūriniai vertinami veikiau kaip kuriamoji medžiaga savajam originaliam kūrybiškumui išreikšti. Tradicijos ir improvizacijos santykis tautosakoje – sudėtinga problema, vis dėlto galima teigti, jog tradicija folklore yra svarbesnis šios poros narys. Vaiko sukurtoje pasakoje – priešingai, N. Bražienė čia iškelia improvizacijos svarbą. Prisimenant autorės pateikto reproduktyviojo / produktyviojo / kūrybiškojo santykio su pasakos tekstu api-

⁴ Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė. *Lietuvių tautosaka: Įvadas*: Vadovėlis humanitarinių mokslų studentams, Kaunas, 2005, p. 13.

⁵ Ten pat, p. 18.

brėžti, išėitų, jog tautosakos kūriniai, kaip ne tokie vertingi, priskirtini reproduktyvaus ar produktyvaus atkartojimo sričiai.

Apibendrinant visa tai, kas pasakyta, drįstume teigti, kad metodologiniu požiūriu tokias vaikų sukurtas pasakas korektiškiau būtų gretinti ne vien su tautosakine pasaka, bet atskaitos tašku pasirinkti literatūrinės pasakos įvairybę. Lyginimas tik su tautosaka N. Bražienės metodinėje priemonėje kartais tampa formaliu ir mechanišku veiksmu, kai apie vaiko sukurtą pasaką neretai tepasakoma, kas ji nėra, kuo ji skiriasi nuo folklorinio kūrinio, o ne kuo ji originali ir savita, pavyzdžiui, „vaikų sukurtų pasakų siužetai dažnai nepakankamai išplėtoti; fantazijos ir tikrovės santykis juose neadekvatus tautosakiniam tekstams; tikroviškasis vaikų sukurtų pasakų pasaulis šiuolaikiškas, ryškus fantastiškojo pasaulio elementų stygius“ (p. 6). Metodinėje literatūroje pažymima, kad, kaip rodo praktika, pedagogai „neretai sutapatina dvi iš esmės skirtingas [kūrybos] formas – folklorinę (tautosakinę) ir literatūrinę“ pasakas, neįžvelgia jų poetikos ir struktūros skirtumų, o „skaitydami ir analizuodami literatūrinės pasakas, ne visada remiasi šio žanro teikiamomis galimybėmis“, poetikos dėsniais⁶. Galbūt šį trūkumą vis dėlto įmanoma pašalinti, o naują patirtį pritaikyti analizuojant vaikų kūrybą?

Siekiant įvertinti vaiko kūrybinę potencialą, jo gebėjimą originaliai jungti kasdienybę su pasakos fantastika, būtų pravarčiau pasiremti literatūrinės pasakos tyrinėtojų viena esmingiausių šio žanro ypatybių laikoma „pirminio ir antrinio pasaulių“ apibrėžtimi. Pirminis kūrinio pasaulis artimas tikrovei, atspindi savo laiko realijas, o antrinis – tai pasakos erdvę primenantis autoriaus sumanytasis autentiškas pasakinis pasaulis⁷. Tuo tarpu liaudies pasakai iš esmės būdingas vienas pasaulis – stebuklinis (pasakiškasis).

Literatūrinės pasakos žanras nėra vienaalytis. Esminga, kad literatūrinės pasakos

⁶ Romualdas Skuncikas. Pasaka vaikų skaitiniuose, *E-Žvirblių takas*, 2004, Nr. 5, prieiga per internetą: <http://gimtasizodis.w3.lt/skuncik_04_5.htm>

⁷ Ten pat.

atmainos kaip tik pagal santykį su folkloru, su savo „pramote“ liaudies pasaka, skiriamos į folkloriškojo tipo ir originalias literatūrinės pasakas⁸. Folkloriškojo tipo literatūrinės pasakose autorius iš principo remiasi liaudies pasakų pasauliu – siužetais, herojais, detalėmis, tokių pasakų suvokėjui reikšmingas yra tautosakos siužetų atkartojimo, atpažinimo principas.

Originaliosiose literatūrinėse pasakose vyrauja individuali autoriaus išmonė ir vaizduotė, šie kūriniai paveikūs netikėtomis sąsajomis su kasdiene realybe, dabarties problemomis, jų herojus neretai primena šiuolaikinį vaiką ar paauglį⁹.

Iš N. Bražienės knygelėje pateiktų vaikų sukurtų pasakų matyti, jog šie tekstai iš tiesų artimesni literatūrinei pasakai, kai šalia fantastikos elementų apstu, o gal net ir daugiau, kasdienybės apraiškų. Vaikų sukurtose pasakose galima aptikti abiejų literatūrinės pasakos atmainų meninių sistemų bruožų – tiek iš tautosakos kūriniių atkeliavusių struktūros, turinio, poetikos dalykų, tiek ir šiuolaikinės problematikos, tapatinimosi su herojumi, kai, pavyzdžiui, tolimos karalystės valdovo šeimoje vaizduojami pašliję tėvų ir vaikų santykiai, o harmonija atkurama derinant stebuklo galią su tikroviškais sprendimais. Manding, santykio tarp pirminio ir antrinio pasaulio tyrinėjimai vaikų sukurtose pasakose galėtų vesti vaisingu keliu, kai būtų įvertinamas ne tik vaiko kūrybiškumas, bet rastas tinkamas raktas „pasakojimui iš patirties“ aptarti.

Kodėl N. Bražienė skatina lavinti vaikų kūrybiškumą kuriant pasakas? Autorės nuomone, vaiko sukurtas pasaka yra jo vidinio pasaulio atspindys. Antrame knygelės skyriuje pateiktas mokinių sukurtas pasakas ji analizuoja gilindamasi, kiek ir kaip vaikų tekstuose atsispindi skaudūs vidiniai jų išgyvenimai (įvairios netektys, emocinė prievarta, socialinės rizikos šeimų problemos).

Šiuo aspektu nagrinėdama vaikų kūrybinės vaizduotės specifiką, N. Bražienė

⁸ Kęstutis Urba. Literatūrinės pasakos įvairybė (bandymas apibrėžti). *Rubinaitis*, 2000, Nr. 2 (14), prieiga per internetą: <<http://rubinaitis.lnb.lt>>

⁹ Ten pat.

daugiausia rėmėsi įvairių šalių psichologų mintimis ir išvalgomis apie kūrybingumo prigimtį. Teoriškai per šią prizmę vertinama ne tik vaikų sukurtos, bet ir tautosakinės pasakos. Taigi pasaka, kaip tokia, visu pirma suprantama alegoriškai, išvelgiant joje žmogaus vidinio psichinio gyvenimo projekcijas, asmenybės augimo ir brendimo proceso atspindį. Darbas su pasakomis mokykloje pirmiausia ir traktuojamas kaip priemonė, galinti padėti „vaikui suprasti savo neigiamas emocijas ir teigiamai spręsti psichologines problemas“, nes pasakos vaizdiniai „iškelia iš sąmonės tai, ko paprastai nepavyksta suvokti sąmoningai“ (p. 4).

Manytume, kad joks savo tyrimų sritį gerai išmanantis folkloristas nesutiks su psichologų pateikiamomis tautosakos kūriniių interpretacijomis, kai jie laikomi tik sąmonės impulsų projekcija. Šiuo atveju ypatingas meninis tautosakos pasaulis vertinamas redukcioniškai, nes sudėtingi, ilgus amžius formavęsi ir ne vienos kartos patirtį atspindintys kūriniai analizuojami vienpusiškai ir tampa pažodine iliustracija kitos mokslo srities teorinei koncepcijai. Klasikinei tautosakinei pasakai būdinga nepaprasta apibendrinamoji galia, jos turinys yra daugiaprasmiškas ir keliantis daug simbolių asociacijų. Tuo tarpu psichologai linkę tautosakos kūrinio įvaizdžius suprimityvinti ir aiškinti vienprasmiai alegoriniu ar metaforiniu sugretinimu. Tai ne kartą folkloristų pagrįstai kritikuotas psichologinių studijų, kuriose operuojama ir folkloro medžiaga, bruožas. Ko gero, bet kuri metodika turi rasti iš jos tiriamo reiškinio analizės. Todėl tai, kas tinka žmogaus psichikos gelmėms nagrinėti, ne visada dera tautosakos kūriniam interpretuoti.

Kalbant apie vaikų kurtas pasakas ir atsižvelgus į tai, kad jos yra individualios kūrybos rezultatas bei turint omenyje literatūrinės pasakos ypatumus, turbūt iš tiesų vaikų tekstuose galima išvelgti jų vidinio pasaulio apraiškų, o vaizduojamas situacijas interpretuoti kaip vaiko išgyvenimų metaforą. Dėl medžiagos kiekį ribojančios metodinės priemonės apimties N. Bražienė interpreta-

cijai pasirinko tik emocinių ir elgesio problemų turinčių vaikų sukurtas pasakas. Autorė teigia, jog ypač reikėtų atkreipti dėmesį į tuos vaikus, kurių pasakose nėra laimingos pabaigos. Tai turėtų signalizuoti ir apie vaiko jaučiamą didžiulę vidinę disharmoniją. Tačiau taip pat negatyviai N. Bražienė interpretuoja ir laimingai pasibaigiančias vaikų sukurtas pasakas. Jų, beje, knygelėje pateikiama gerokai daugiau nei tekstų su bloga baigtimi, tik šiuo atveju laiminga pasakos pabaiga aiškina kaip vaiko trokštamo harmoningo gyvenimo siekiamybę. Skaitant kai kuriuos gana šviesios nuotaikos kūrinėlius, kuriuose vaizduojama problema išsprendžiama konstruktyviai, kartais tokios autorės interpretacijos nespécialisto neįtikina. Gal kaip tik toks teigiamas konflikto sprendimas rodo, jog vaikas turi vidinių galių atsilaikyti prieš šeimoje patiriamą emocinį diskomfortą ir nujaučia menamą jį supančių problemų sprendimo būdą?. Kartais susidaro įspūdis, jog autorė iš anksto žinojo vaiko gyvenimo aplinkybes, todėl pagal jas perskaitė ir jo sukurtą pasaką. Manding, skaitytojo mintis teisinga vega galėtų nukreipti nors trumpai aptarti vaikų iš normalių šeimų kurtų pasakų ypatumai, išvardyti tokių kūrinėlių skirtumai ir panašumai, lyginant su emociškai pažeistų vaikų kuriamais pasakojimais.

N. Bražienės metodinėje priemonėje pateikta darbo su pasakomis mokykloje metodika iš tiesų yra įdomi ir vertinga nūdienos situacijoje. Vis dėlto tai turėtų būti vienas iš galimų būdų, padedančių ugdyti pradinių klasių vaikų kūrybiškumą. Reikėtų neužmiršti ir meninės tradicinio folkloro sistemos specifikos, padėti vaikams susipažinti su neapbrėpiama įvairialype liaudies tradicijų erdve ir išmokyti juos vertinti autentiškąjį savo šalies kultūros klodą.

P. S. Beskaitydama Nijolės Bražienės knygelę, gerokai primarginau ją pieštuku, todėl ir ši recenzija tebus suprasta kaip pastabos parašėse, surašytos tautosakininko ranka. Jas galima ištrinti, tarsi jų nė nebuvę, bet galima perskaičius ir kolegiskai į jas įsiklausyti.

Radvilė Racėnaitė